

การเดินทาง อยู่ตลอดเวลา นับเป็นกำไรแก่ชีวิต เพราะถ้าผ่านวัดใด จังหวัดใดในเส้นทางถ้ามีครูอาจารย์ทางด้านวิปัสสนากรรมฐานอยู่ ก็จะแวะเข้าไปกราบนมัสการขอฟังธรรมศึกษาหาความรู้จากท่านเหล่านั้นเสมอ เช่นถ้าไปสกลนคร ก็จะไปกราบท่านอาจารย์แบน แห่งวัดดอยธรรมเจดีย์ หากกลับมาแล้วออกหนองคายไปกราบหลวงปู่เทศก์ ซึ่งพอเห็นหน้าท่านก็บอกว่า “อ้าว ถ้ามอะไรก็ถามมา เราไม่มีจนหรอก” เลยไม่กล้าถามได้แต่กราบนมัสการขอฟังธรรม และชื่นใจในจริยาวัตรอันงดงามสว่างไสวของท่าน จากวัดหลวงปู่เทศก์ที่หนองคายมาอุดร ก็จะเลี้ยวเข้าวัดป่าบ้านตาดเสียก่อนจะกลับถึงขอนแก่น

ทุกครั้งที่แวะเข้าไปกราบเยี่ยมท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ท่านจะสนทนาด้วยอรรถด้วยธรรม การปฏิบัติภาวนาถ้ามีสิ่งใดนอกกลุ่มนอกทางก็จะโดนท่านดู ไม่มี การเพิกเฉยละเลยปล่อยปละให้หลงทางได้ จึงได้รับความรู้มากมาย นำมาศึกษา แก้ไข ค้นคว้าโดยไม่มีที่สิ้นสุด และปัญหาของผู้ขาดปัญญานั้นช่างมีมาก มากจริงๆ พวกเราจึงมี คำถามกันไม่รู้จบ ท่านจะดูให้รู้จักคิด ประกอบด้วยคำอธิบายอย่างชัดเจน บางครั้งก็ไปนั่ง เฝียงครูอาจารย์ในสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เชื่อ จึงโดนท่านตอกหน้าให้ทุกที แล้วก็จะได้ฟังคำสอน คำอธิบายอย่างรุนแรงบ้าง หนักเบาบ้างตามสภาพของคำถามที่ป้อนเข้าไป บางครั้งเมื่อถึง อุดรในเวลาบ่ายมากก็จะรีบหาของ เช่นดอกไม้ธูปเทียนและของใช้เท่าที่พอจะหาได้ทัน รีบ เข้าวัดแล้วกราบเรียนท่านว่า

“วันนี้รีบเหลือเกิน ข้าวของใส่ถุงรุงรัง ไม่ได้จัดใส่ถาดภาชนะให้เรียบร้อย ต้อง กราบขอประทานโทษท่านอาจารย์ด้วยค่ะ” ท่านจะยิ้มด้วยเมตตา พูดอย่างกันเองว่า

“ไม่เป็นไรหรอก ส่งมาเถอะ ก็ที่ลิงเอาจริงน้ำผึ้งเข้าไปถวายพระพุทธเจ้าไม่เห็นใส่ ถาดนี่”

“อ้าว ก็พวกเราไม่ใช่ลิงนี่คะ” ผู้เขียนเถียงท่าน ท่านอาจารย์สอนทันที

“พระพุทธเจ้าท่านก็ไม่ได้บอกว่า นี่เป็นลิง นั่นเป็นคน ใครถวายอะไรท่านรับ หมด” คนชอบเถียงเลยหัวเราะ เพราะรู้ว่าท่านสอนมิให้ยึดถือในเรื่องตัวตน ท่านอาจารย์ ถามอารมณ์ดี เมื่อเห็นเถียงไม่ได้

“ว่าไง เราน่ะ คนหรือลิงก็ก่อนธาตุเหมือนกัน ไซ้ไหมล่ะ?”

“ไซ้สิคะ จึงไม่ได้โต้แย้งอะไร” ตอบแล้วก็ก้มลงกราบรับผิดในความปากเปราะของตัวเอง แล้วเริ่มตั้งปัญหาถามใหม่

“ท่านอาจารย์คะ วันนี้อายากจะกราบเรียนถามเรื่องหนึ่งคือ องค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่า ดวงพระวิญญาณของพระองค์ท่าน ยังทรงเป็นห่วงประเทศชาติและประชาชนคนไทยเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้หรือที่ทำให้พระองค์ท่านยังไม่ไปจุติในภพอื่น” ท่านอาจารย์ถามขึ้นบ้างว่า

“ก็แล้วไม่ดีหรือที่ท่านยังช่วยประเทศชาติอยู่ จะสงสัยไปทำไมเล่า สิ่งที่เป็นความดีงามเป็นคุณประโยชน์ เป็นความบริสุทธิ์หมดจดอย่างพระพุทธเจ้าของเรา นี่ ท่านทรงมีความดี บริสุทธิ์ผุดผ่อง แม้จะทรงปรินิพพานไปแล้ว มีอะไรในส่วนที่ทำให้ชาวโลกได้ดี ต้องกราบไหว้บูชาจนถึงพระองค์ท่านนั้นมีบ้างไหม หรือว่าสูญหายไปหมด?”

“มีค่ะ”

“นั่นซิ อันนี้ก็เหมือนกันนั่นละ เหมือนกันส่วนที่ว่ายังมีส่วนเกี่ยวข้องข้องเกี่ยวไว้เสีย แต่ที่ยังไม่ไปเกิดนั้นเป็นส่วนหนึ่ง อันหนึ่งท่านยังไม่เกิด ยังรักประเทศชาตินั้น เป็นชั้นของภูมิของธรรมของคน เราจะพูดกันถึงสุดยอดนั้นเสียเลยอย่างเช่นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าท่านปรินิพพานไปแล้ว เรากราบไหว้ท่าน เรามีส่วนดีที่ได้รับจากท่านไหม? เมื่อเรามีส่วนที่ดีจะได้รับความดีจากท่านได้ ก็แสดงว่าท่านมีอะไรสำหรับที่จะแบ่งส่วนมาให้เรา นาน — ก็เหมือนกันนั่นแหละ เอ้ามีอะไรอีกล่ะ สงสัยอะไรอีกล่ะที่นี้หา?” ท่านอาจารย์ถามให้ใช้สติปัญญารู้จักคิดตรិตรอง ผู้ถามก้มลงกราบขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาอธิบายให้เข้าใจแล้วขอต่อไปอีก

“ถ้าเช่นนั้น ขอฟังจากท่านอาจารย์ดีกว่าค่ะ อะไรก็ได้ เพราะเป็นประโยชน์ทั้งนั้น”

“นี่ก็พูดมาตลอดเวลาแล้วนะ ตั้งแต่มาถึงนะไม่ได้หยุดปาก (ทุกคนหัวเราะ) ถ้ามีถึงสามปาก ก็จะมีพูดให้มันฟังทั้งสามปาก นี่มีปากเดียวเท่านั้น คนฟังไม่รู้ก็ลืบทู คนพูดปาก

เดียวจะไปไหนอะ?” พูดแล้วท่านก็หัวเราะเมื่อเห็นลูกศิษย์เบิกบานสนใจในธรรม ท่านจึงสอนต่อไปว่า

“เออละ วันนี้จะพูดถึงเรื่องการสร้างความดีตามหลักที่พระพุทธเจ้าสอน ซึ่งไม่มีอะไรผิด เพราะพระพุทธเจ้าเป็นบุคคลที่เลิศในโลก ในโลกทั้งสามไม่มีใครเลิศยิ่งไปกว่าพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าท่านเป็นอันดับหนึ่ง หนึ่งด้วยความบริสุทธิ์ของพระทัยคือใจด้วย หนึ่งเพราะโลกวิทู รู้แจ้งเห็นจริงโลกตลอดทั่วถึงด้วย หนึ่งเพราะความเฉลียวฉลาดในการแนะนำสั่งสอน ถ้าเป็นหมอก็ต้องเรียกว่าหมอปริญญาเอกเข้าใจไหม แต่ไม่ใช่อย่างนั้นะ (ท่านอาจารย์ทำตาเอกให้ดู ทุกคนหัวเราะครืน) เอกอย่างนี้มันนับันตา เอกเข้าใจไหม จะพูดว่าเอก เอก อย่าไปเข้าใจว่ามันดีหมด ตาเอกมันดีที่ไหน เราก็ต้องแยกออกไปอีก การพูดมันมีหลายสับหลายสน เช่นต๋อยไปไม่รับได้รี เดี่ยวเขาบึ้งออกมาที่สวนหมัดต๋อยมา ถ้าต๋อยก็ต้องรับด้วยซิไม่เง้นคางหักนะ นี่แหละจึงว่า พระพุทธเจ้าท่านล้ำเลิศ ท่านรู้จริงเห็นจริง ทั้งรู้ทั้งเห็นประจักษ์

คนเรานั้นไม่ว่าใครก็ตาม แม้แต่เด็ก ๆ สิ่งใดที่เด็กไปรู้มาแล้ว ไปเห็นมาแล้ว ได้ยินมาแล้ว เราจะไปเถียงเด็กได้ไหมว่าอันนี้ไม่จริง เด็กก็จะเถียงเราแหลกไปเลย สู้เด็กไม่ได้ เพราะเด็กไปเห็นมาจริง ๆ จะด้วยเรื่องอะไรก็ตาม เด็กจะพูดเต็มปากเต็มคำ พระพุทธเจ้าท่านทรงทราบทุกอย่าง รู้ดี รู้ชั่ว รู้สุข รู้ทุกข์ รู้รัก สวรรค์ อเวจี พรหมโลก นิพพาน รู้ด้วยใจจริง ๆ เห็นชัดแจ้ง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นของมีมาแต่ตั้งเดิมใครจะมาลบล้างทำลายไม่ได้ เหมือนอย่างต้นไม้ต้นนี้ (ท่านชี้ต้นไม้ใหญ่ในป่า) คนตาบอดมันมองไม่เห็น มันจะไปลบล้างต้นไม้ได้ไหม? มันไปโดนเข้า ชนบึ้งอย่างนี้ มันลบล้างได้ไหม ถ้าลบล้างได้ มันจะโดนได้อย่างไร คนตาบอดนะ มันไม่เห็นต้นไม้เดินเข้าไป ต้นไม้ก็อย่าโดนหัวมันซิ แต่ต้นไม้ไปโดนหัวมันอย่างนี้แหละ

เรื่องคนตาบอดนั้นก็เหมือนกับคนโง่ มิได้ผิดกันเลย ตาบอดเท่าไรยิ่งอวดดี คนโง่เท่าไรยิ่งอวดฉลาด เข้าใจไหม (ท่านหันมาถามผู้เขียนแล้วหัวเราะอธิบายต่อ) พอโดนบึ้งเข้าก็ล้มอย่างนี้ หงายท้องขึ้นฟ้า (ทุกคนหัวเราะกันเกรียว) ก็มันโดนแรงนี่นะ จนหัวแตกนะ แต่ต้นไม้แม้แต่เปลือกมันก็ไม่แยกแตก แต่หนังหัวคนแตกหงายท้องขึ้นฟ้า แล้วก็หันไปทางโน้นนะไม่ได้หันไปทางต้นไม้หรอก ก็มันมองไม่เห็นร้องว่า “เออ-ไอ้ต้นไม้ต้นนี้วันนี้เป็นไง สมใจกูละ กูพยายามโดนมันมาตั้งแต่เมื่อวานนี้แล้ว วันนี้เป็นยังไง?” ท่าน

อาจารย์หัวเราะ เพราะลูกศิษย์หัวเราะกันไม่ยอมหยุด “มันเป็นไงล่ะ เรียกว่ามันอวดดีไหม ก็เมื่อไม่เห็นก็บอกว่าไม่เห็นซิ มันน่าสงสารไหม แล้วยังบอกว่า “กุพยายามโดนมึงมาแต่วานนี้ วันนี้สมใจละ” แต่เปล่า ไม่ได้หันไปพูดกับต้นไม้หรอก หันไปทางโน้น ต้นไม้อยู่ทางนี้ มันมองไม่เห็น” ท่านอธิบายแล้วหันมาถามว่า

“เอ – นี่พูดเรื่องอะไรกันอยู่หว่า หา?” ทุกคนหัวเราะยังไม่อยู่ กราบเรียนท่านว่า

“เรื่องความโง่ของคนค่ะ”

“เออใช่ละ แต่เราพูดเรื่องอะไรอยู่ก่อนนะ มันเป็นเรื่องต่อกันอยู่” ทุกคนตอบไม่ได้เพราะยังหัวเราะจึงตอบไม่ได้ ท่านอาจารย์ชั้นแต่บ่นไปพลาง

“ตอนนี้จะวกกลับมาหาเรื่องมันเลยไม่ได้เรื่อง ไอ้ที่พูดมันเป็นข้อเปรียบเทียบต่างหาก ทีนี้จะเอาตัวจริงมาประกอบเลยไม่ได้เรื่องเลย เอ – มันพูดเรื่องอะไรอยู่วะ” ลักครู่ท่านก็คิดออก

“อ้อ พูดว่า เรื่องนรกสวรรค์นั้นมี ท่านผู้ตาดีท่านเห็น เช่นเดียวกับเราตาดีเห็นทุกอย่าง แต่คนตาบอดไม่เห็น แล้วจะไปปลงล้างไตใหม่ในสิ่งที่มีอยู่ แล้วคนตาดีเล่าจะเชื่อคนตาบอดไหม? คนตาดีจะไม่ยอมเชื่อคนตาบอดแน่นอน นอกจากคนตาบอดจะต้องเชื่อคนตาดี ถ้าคนตาบอดไม่เชื่อคนตาดี คนตาบอดจะต้องล่มจมลงทุกวัน อันนี้เราคนโง่จะเชื่อคนฉลาดหรือเชื่อคนโง่ หรือเชื่อตัวเองนั้น – ก็นรกมี สวรรค์มี บาปมี บุญมี ด้วยความรู้เห็นของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง เหมือนเราเห็นสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งนั้นมี สิ่งนี้มี เป็นอย่างนั้นๆ แล้วคนตาบอดจะมัลปลงล้างไตหรือว่ามี เราไม่เชื่ออย่างนี้ สุดท้ายหน้าผากมันก็แตกใช้ไหม หน้าผากผู้ตาดีไม่แตก แต่หน้าผากผู้ตาบอดมันแตก เข้าใจไหม?

ผู้ที่ว่านรกอเวจี ไม่มีผู้นั้นแหละจะโดนเอา โดนเอา ผู้ที่รู้เห็นไม่โดน เพราะรู้แล้วมันหลีกเลี่ยง เหมือนคนตาดีมองเห็นอะไรแล้วหลีกเลี่ยง มองเห็นขากหนาม หินโสโครกก็หลีกเลี่ยง พวกนี้ไม่โดน แต่ถ้าตาดีแล้วประมาทก็โดน เช่นมองไม่ทันเห็นข้างมันเป็นธรรมดาต้องโดน ถ้ารู้อยู่แล้วใครจะไปกล้าโดนวะ หือ? คนตาบอดมันมองไม่เห็นนี่ก็โดนเอา-โดนเอา ทีนี้คนบอดทางใจมันไม่เห็นนรกอเวจี บาปบุญคุณโทษ เหมือนคนติดคุกติดตะรางเต็ม

เมือง คนที่ติดคุกนั้นเขาแน่ใจของเขาว่า ไม่มีใครจับเขาได้แล้ว แต่เขาก็มาติดคุกติดตาราง เพราะอะไร เพราะการกระทำของเขาเองนั่นมันถูกต้องแล้วหรือ ถ้าถูกแล้วมาติดคุกทำไม ถ้าเราไปขโมยเขา เข้าใจว่าเขาจะจับตัวไม่ได้ แต่สุดท้ายเขาก็จับตัวมาเข้าคุกจนได้ นั่นแหละเชื่อตัวเองมันจะต้องเป็นอย่างนั้น

ด้วยเหตุนี้ บาปมันจึงอยู่เหนือคน เพราะคนสร้างบาปมีอำนาจสร้าง แต่เวลาสร้างแล้วกรรมเล่า? อำนาจของผลอันเกิดมาจากการกระทำของตน มีอำนาจบังคับกับคนอื่นที่หนึ่ง นี่แหละทำให้คนตกนรกอเวจีเกลื่อนไป อย่าว่าแต่คนเมืองผีเลย นรกเมืองคนก็เหมือนกันทุกวันนี้ ที่มันร้อนเป็นไฟเป็นไฟไปหมด ความร้อนนั้นเป็นนรกแผดเผาอยู่อย่างนี้ เราจึงต้องรู้ทางออก อย่างมานี้ มาถามว่า “เป็นไงสบายดีหรือ?” มันจะไปสบายได้ยังไงคนกำลังจะตาย มีแต่เอาไฟมาเผากัน คนนั้นมาก็ระบาย คนนี้มาก็ระบายมา มีแต่ความทุกข์มาเล่าให้กันฟัง จะว่า “เออ-ข้ามาอยู่นานแล้วในโลกนี้ ข้ามีความสุข ข้าสบาย ข้ามีเงินมีทอง ข้ามีวิชาความรู้มาก ข้ามียศถาบรรดาศักดิ์ดีมาก ข้ามีความสุขสบายแล้ว” มีไหมที่จะว่าอย่างนี้? มีแต่ความทุกข์มากกันทั้งนั้น

คนจนก็มีความสุข งามเศรษฐีก็มีความสุข งามคนฉลาดก็เหมือนกัน คนโง่ก็แบบเดียวกัน ยุ่งไปหมด หาความสุขไม่ได้เลยในโลกนี้ นั่นแหละที่เข้าใจได้ละว่า ความสุขความทุกข์มันจะเกิดกับผู้ใดก็มีธรรมเป็นเครื่องชำระล้าง สิ่งนี้ชำระล้างได้จริงๆ ชะล้างได้โดยสิ้นเชิง ทำยที่สุดร่างกายจะมีความสุขเจ็บไข้ได้ป่วยหนักเบาขนาดไหนก็ตาม เมื่อจิตไม่ได้รับความกระทบกระเทือน จิตรู้ตามความเป็นจริงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีความกระทบกระเทือนจากสิ่งเหล่านี้เลย เพราะจิตมีความรอบตัว จิตมีความฉลาด จากธรรมอันนี้รักษาตัวได้ไม่กระทบกระเทือน ถ้าจิตโง่เสียอย่างเดียว พอเจ็บไข้ได้ป่วยหรือได้อะไรมาแล้วเสียไปเล็กๆ น้อยๆ ก็เกิดความยุ่งเหยิงวุ่นวายขุ่นมัวขึ้นมาภายในจิต เกิดความทุกข์ขึ้นมา นั่นก็คือจิตไม่ฉลาดละ เข้าใจไหม?

จึงต้องให้เรียนธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ เชื่อพระพุทธเจ้า เพราะท่านทรงเป็นจอมปราชญ์ สิ่งที่ว่าในโลกนี้ไม่เห็น ตาเนื้อไม่เห็น หูไม่ได้ยิน พระพุทธเจ้าท่านเห็น ท่านได้ยิน เป็นจักขุทิพย์ ตาญาณมองเห็นโลกได้ไกลที่สุดทั่วขอบเขตจักรวาลทั้งสามโลกธาตุ พระพุทธเจ้าจะทรงเล็งญาณได้หมด จะยกตัวอย่างพุทธกิจของพระพุทธเจ้า หัวประการ

เพื่อทรงดำเนิน เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้ามิใช่สาวกวิสัย เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น

เมื่อเวลาบ่ายสามโมงสี่โมงเย็น มีประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้อง ทรงให้โอวาทสั่งสอนประชาชน นับแต่พระมหากษัตริย์ลงมา เศรษฐี ผู้ดี พ่อค้า ประชาชนคนธรรมดา

พอสองทุ่มสามทุ่มไปแล้วให้โอวาทแก่พระสงฆ์สาวก นี่เป็นกิจที่สองนะ

ที่นี้พอหกทุ่มสั่งสอน เทวดา เทวดาจากชั้นต่างๆ ทั้งรุกขเทวดา อากาศเทวดา ทุกประเภท ทุกชั้นให้โอวาทแก่เทพทั้งหลาย

ตั้งแต่หกทุ่มล่วงไปแล้วประมาณปัจฉิมยามตั้งแต่ตีสามถึงญาณดูสัตว์โลก ผู้ใดจะมีความรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมทั้งหลายของพระองค์ มีอุปนิสัยสามารถแก้กรรม ผุดงายๆ ก็คือรัฐธรรมนูญตัวอย่างรวดเร็วแต่จะเป็นอันตรายต่อชีวิตเสียก่อน จะไม่ทันรัฐธรรมนูญเห็นธรรมนั้น พระองค์จะเสด็จไปหาผู้นั้นก่อน

ตอนเช้าจะไปบิณฑบาตก็ไปบรมสั่งสอนผู้มีปัญหานั่น

นี่เป็นพุทธกิจของพระพุทธเจ้าทำประการแล้วอย่างที่ท่านสอนนี่นะ อย่างเทวดาเราสอนได้ไหม เอ้าว่ามาซิ” ท่านถามผู้เขียน

“ไม่ได้หรอกค่ะ”

“นั่นซี ตัวเราเองยังสอนไม่ได้ จะไปสอนเทวดาได้อย่างไร”

“อ้อท่านอาจารย์คะ อ่านพบในหนังสือประวัติพระอาจารย์มั่นที่ท่านอาจารย์เขียนไว้ว่า มีเทวดามาขอฟังเทศน์จากท่านพระอาจารย์มั่น ทำให้สงสัยว่าทำไมในภพในภูมิของเทวดานั้นไม่มีใครจะสอนได้หรือ จึงต้องมาขอฟังเทศน์จากท่านพระอาจารย์มั่นในโลกมนุษย์เรานี้ ในภพของเทวดาไม่มีเทศน์ให้ฟังเลยหรืออย่างไร?” ท่านอาจารย์ตอบทันทีด้วยคำถามเช่นกัน

“เฝ้าเอาอย่างนี้ เราจะถามบ้างนะ ตัวเรานะ เป็นอะไรอยู่ที่ไหนอาจารย์ลืมไปแล้ว”
เมื่อกราบเรียนให้ทราบถึงตำแหน่งแห่งที่การงานอันมีขอนแก่นเป็นที่พำนัก ท่านก็ถามว่า

“แล้วที่นี้ะ เรานะ มาหาหลวงตาบัวทำไม ไม่มีครูอาจารย์จะสอนแล้วหรือที่
ขอนแก่นหา?” ลูกศิษย์ทั้งคณะหัวเราะไม่ยอมตอบแต่ท่านอาจารย์ถามซ้ำอีก

“ตอบมาตรงนี้ก่อนทีเดียว ไม่มีพระแล้วหรือจึงต้องวิ่งมาหาหลวงตาบัวนะ อยู่กัน
แสนไกลยังมา”

“มีคะ มีครับผม” ทุกคนตอบทั้งที่ยังหัวเราะ

“มี-มี แล้วไง?” ท่านถามอีก

“คืออย่างนี้คะ ท่านอาจารย์ พวกเราอยากทราบว่าในภูมิของเทวดานั้น มีพระที่จะ
สั่งสอนหรือให้เทวดาได้ฟังเทศน์บ้างนั้น มีไหมคะ?” ผู้เขียนกราบเรียนถาม

“คืออย่างนี้ นี้นะ ฟังไว้ ภูมิของพระมีนิสัยวาสนาต่างกัน ผู้ใดควรแก่เทวดา ผู้นั้น
จะสอนเทวดาได้เข้าใจไหม? เพราะฉะนั้นเทวดาจะมาหาเฉพาะผู้ที่มีนิสัยเข้ากันได้เท่านั้น
...” ผู้เขียนก้มลงกราบ เรียนว่า

“อ้อ เข้าใจแล้วคะ เข้าใจแล้ว”

“น่านหละ เป็นอย่างนั้น ...เข้าใจแล้วนะที่นี้ หรือมันอาจจะเป็นอย่างนี้ก็ได้ บางทีก็
คิดว่า เออหลวงตาบัวอยู่ไกล เราผ่านมาทางนี้แวะเยี่ยมหลวงตาบัวหน่อยนะ แล้วก็มาให้
หลวงตาบัวชู้เอา ชู้เอา ว่าทำไมทางโน้นไม่มีพระแล้วเรอะ ถึงต้องมานี้ นัน! เห็นไหมละ?”

“ถึงชู้ก็มาคะ” ลูกศิษย์หัวแข็งพนมมือตอบหน้าตาเฉยด้วยความคารวะอย่างสูง
ท่านอาจารย์ยิ้ม

“ว่าไง ฟังแล้วเป็นไงบ้างละ มาหาหลวงตาบัวนะ เป็นอย่างนี้ละเป็นอันว่าเข้าใจแล้ว
นะที่นี้

“คะเข้าใจดีแล้ว”

“อย่างนั้นละ นี่แหละที่พระพุทธเจ้า หรือพระอาจารย์มั่นก็ตี ท่านอาจารย์มั่นท่าน รวดเร็วมักกับเรื่องอย่างนี้ คนเราธรรมดามีตาเนื้อตาหนัง หูเนื้อหูหนังเท่านั้น ตาทิพย์ หู ทิพย์ยังไม่มี ส่วนในภูมิของทิพย์นั้นมีจริง แต่ถ้าเราไม่มีตาทิพย์ก็ไม่สามารถมองเห็นได้ เสียงทิพย์นั้นมีก็จริง แต่หูทิพย์เราไม่มีก็ไม่สามารถจะได้ยินได้ใช้ไหมล่ะ เพราะฉะนั้น ผู้ที่ ทั้งหูทิพย์ ตาทิพย์ จึงสามารถรับได้หมด จึงเป็นวิสัยที่จะต้องมาเกี่ยวข้องกันได้ อย่างเช่น หมอนี่เป็นหมอนตา หมอนี่เป็นหมอนฟัน หมอนี่เป็นหมอนจมูก หมอนี่เป็นหมอนอวัยวะต่างๆ ไป คนไข้จึงต้องไปหาตามประเภทของหมอนใช้ไหมล่ะ แน่-ก็เหมือนกันนั่นแหละสงสัยอะ ไร” ท่านอาจารย์อธิบายให้ฟังแล้วหัวเราะด้วยความเมตตาในความโง่ของศิษย์ทั้งหลาย

“อ่านแล้วสงสัยก็ต้องกราบเรียนถาม เพราะท่านอาจารย์เป็นผู้เขียน แต่ว่ายังไม่มี หนังสือเล่มนี้เลยคะ”

“ปฏิบัติทาหรือ?”

“ประวัติพระอาจารย์มั่นคะ ปฏิบัติทาพระรัตนคุณฐานมีแล้วมีครบทุกเล่มขาดแต่ ประวัติฯ”

“เล่มนั้นหมด” ท่านอาจารย์ตอบ

“ที่จริงไปเจอที่อุดรนี่เล่มหนึ่ง เจ้าของดูเหมือนจะไม่ได้อ่านเก็บไว้เฉยๆ น่า เสียตายนัก เขาให้ยืมมาอ่าน คิดจะไม่คืน จะเอาเสียเลยเขาก็คงไม่ว่า” ผู้เขียนกราบเรียน สารภาพ ท่านอาจารย์ดูว่า

“เฮ้ย อย่าไปคิดทุจริต มันผิด ก็ของเขา ไม่ใช่ของเรา มันผิดตรงนั้นนะ”

“นั่นซิคะ พอดคิดว่าจะเอาชะตื้อๆ พอมาคิดถึงท่านอาจารย์เลยเลิก เพราะถ้าท่าน ทราบเป็นโดนตีแน่”

“ดีแล้วละ อันที่จริงเรื่องทุจริตของพระก็มีเหมือนกันนะ คล้ายกับเรานี่แหละ จะเล่าให้ฟัง ตอนนั้นเราไปอยู่กับพระอาจารย์มั่นใหม่ๆ ที่แรกเห็นท่านปลงผม เราก็คอยสังเกตเชียวว่า พระที่ท่านอยู่ด้วยจะปฏิบัติต่อผมของท่านอาจารย์มั่นอย่างไรบ้าง เราไปใหม่ๆ ไม่อาจเอื้อม แต่จะสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ เวลาที่ท่านปลงผมแล้วก็ไปเอากระดาษมาเก็บใส่กระดาษแล้วไปเหน็บไว้กับต้นไม้ เราก็ร้องสะดุ้ง! ทันทึ เพราะยังงไรเราก็จะเอาอยู่แล้ว (คราวนี้ทั้งท่านอาจารย์และลูกศิษย์ทุกคนหัวเราะขึ้นพร้อมๆ กัน) นั่น-หลวงตาบัวเวลาจะพูดเหมือนเด็กก็พูดได้เหมือนกันนะ ไม่ใช่พระอิฐพระปูนนี่ พูดกันอย่างนี้พูดก็พูดได้เพราะพระก็มาจากคนนี่แหละ คนพูดได้ พระก็พูดได้ ถ้าไม่ผิดวินัยนะ

หลวงตาบัวสะดุ้งนะ หมายถึงว่า เราจะเอาแน่ๆ ละ เราก็เข้าไปจับปุ๊บถามว่า “นี่ไม่มีใครเอาแล้วหรือ?” ไม่มีเลย พระอื่น ๆ ท่านก็จ้องอยู่ ที่จริงนั้นจ้องได้จ้องไป นึกในใจนะ ลงถึงมือเรา ไม่มีใครมาเอาได้ละ เรานั้นนึกว่าไม่มีใครมาเอาได้ใช่ไหมละ เราก็เอาไปไว้ในกุฏิ แล้วไปเดินจงกรมที่ในป่า พอกลับมา... ก็ผมของท่านอาจารย์มีมากน้อยขนาดไหนเรารู้ที่ ผมหมดศีรษะเราได้ไว้หมด แล้วเราก็เก็บไว้อย่างเรียบร้อย ก็เรียบร้อยอย่างพระนั่นแหละ ใครจะไปมีเซฟไว้เก็บละ

กลับจากเดินจงกรมมาดู เอ๋ ทำไมมันน้อยลงไปนะ เหลือนิดเดียว ใจก็กะว่าต้ององค์นั้นแน่ๆ กะแล้วไม่มีผิดละ ก็สนิทกันอยู่แล้วนี่ พอไปถึงก็ต่อว่า “ท่านนะไปขโมยผมท่านอาจารย์จากผมมา ผมท่านอาจารย์เอาเก็บไว้ตรงนั้นๆ” “โห้! ก็มีมากแล้วแบ่งให้หมู่เพื่อนบ้างซิ ทำไมจะเอาคนเดียวหรือ?” องค์นั้นท่านขู่เอาบ้าง” ท่านอาจารย์เล่าแล้วก็หัวเราะพร้อมกับลูกศิษย์

“นี่แหละเห็นไหม ทุจริตแบบพระก็มี แทนที่จะยอมรับนะกลับว่า “มีมากแล้วแบ่งให้หมู่เพื่อนบ้างซิ หวงเอาไว้คนเดียวได้หรือ?” เราก็เลยมัดทำไป จะว่าอะไรกันได้นะ เป็นบาปเป็นกรรมอะไรมันก็ไม่เป็น เราก็เลยมัดทำไป” ท่านอาจารย์เล่าพลางหัวเราะ

ในตอนที่ร่วมเดินทางไปกราบนมัสการท่านอาจารย์พระมหาบัวแต่ละครั้ง จะมีผู้ศรัทธาเลื่อมใสหน้าใหม่ๆ ร่วมขบวนไปด้วยเสมอ คราวนี้ก็เช่นกัน ผู้ที่เดินทางจากกรุงเทพฯ ได้กราบเรียนว่า

“ขอความกรุณาให้ท่านสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้บ้าง” ท่านอาจารย์ตอบว่า

“การปฏิบัติมีอยู่ครบในหนังสือ “ปฏิบัติทาพระธุดงค์ฯ” ลูกศิษย์ที่เคยได้รับไปแล้วช่วยกันตอบเชิงแซ่

“ของผมมีแล้ว, ของดิฉันมีแล้ว”

“ถ้าอย่างนั้นในหนังสือมีวิธีสอนแล้ว แต่ทางเราไม่ใช้วิธีสอนนั้นละซี” ท่านอาจารย์ขึ้นเสียงดู “ใช่ไหมละ ทางเรามีวิธีสอน ด้วยการมอบหนังสือให้แล้ว นั้นเป็นวิธีสอน แต่ตัวเองไม่ปฏิบัติแล้วมันจะใช้ได้ยังไงละ”

“แต่ ท่านอาจารย์คะ พวกที่มาจากกรุงเทพฯ เขายังไม่ได้หนังสือซักเล่มหนึ่ง” ท่านอาจารย์หัวเราะออกมา

“แหม แหม ช่วยกันแก้ออกตรงนั้นเชียวนะ เราไล่เข้าไปใส่มุม นึกว่ามันจะจนตรอกแล้วเชียวนะ”

“เราอยู่กับคนละจังหวัดครับ”

“ท่านอาจารย์ให้ดิฉันมาเล่มเดียว พวกนี้ยังไม่ได้”

“อ้อ ช่วยกันออกปฐูตไปเลยนะ เออเออละ เป็นอันแล้วไปคราวนี้ คราวหลังระวังให้คืนนะ” ท่านขู่แล้วหัวเราะอย่างใจดี ลูกจากอาสนะเข้าไปหยิบหนังสือดีที่หายากออกมาแจกผู้เขียนอดทวงไม่ได้

“แล้วประวัติพระอาจารย์มัน...?”

“บอกว่ายังไม่มี เอ้ คนนี้มันยังงัย บอกว่าต้องรอให้พิมพ์เสร็จอีกสามเดือนโน้นเฮ้อ...” ท่านถอนใจอย่างเหน็ดเหนื่อย ถามว่า

“เป็นไงบ้างละวันนี้ เหนื่อยแล้วนะ พุดชะเต็มเหนี่ยวเลย พุดตั้งแต่โผล่หน้าเข้ามา เขาเทศน์กันยังมีเอวัง พระท่านเทศน์ยังมีเอวัง นี่มันไม่ยอมให้เอวังเลยนะ”

“ก็ท่านอาจารย์ไม่ได้เทศน์ ไม่ต้องมีเอวังก็ได้” ลูกศิษย์ตอบท่านเสริมขึ้นว่า

“มาถึงก็ตีตัวลงทะเลตูมเลย” ทุกคนหัวเราะ รอบๆ กุฎีมีแต่บรรยากาศอันรื่นเริง ในธรรม ใครคนหนึ่งไม่ยอมเลิกถามง่ายๆ เอ่ยขึ้นว่า

“กระผมอยากจะเรียนถามว่า การปฏิบัติภาวนาที่ผมทำมาตั้งนานแล้วนั้น ไม่เห็นเกิดผลสักที”

“สิ่งที่เราคิดนั้นมันเป็นเรื่องของกิเลสกลุ่มหัวใจคน ขอให้เข้าใจไว้ ถ้าเข้าใจแล้ว ว่าสิ่งนี้เป็นกิเลสเป็นมารของการประพฤติปฏิบัติแล้ว เราก็มีทางที่จะต่อสู้กับมันได้ มีแต่ใจเท่านั้นที่จะต่อสู้ ความขยันหมั่นเพียรก็จะมาเอง ถ้าเรายังไม่รู้ว่สิ่งที่ตนคิดเป็นภัยต่อเรา เรายังเข้าใจว่ามันเป็นเพื่อนสนิทที่เราจะต้องติดมันไปเรื่อยๆ ละก็ พอนี้กระอาภก็จะหยุด ปฏิบัติทันที พอจะนึกภาวนายังงี้ โอ๊ย อ่อนเปียกไปหมดทั้งที่กระดูกในร่างกายเรามันแข็ง จะตายไป มันกลับอ่อนเป็นเนื้อเป็นหนังไปได้นี่ กิเลสมันกลุ่มคนได้ขนาดนี้ กระดูกแข็งๆ ก็อ่อนเข้าใจไหมละ

เอามันไปต้มใส่น้ำร้อนหรืออะไรก็ตาม ต้มนานขนาดไหนกระดูกมันไม่อ่อนให้ ง่ายๆ หรอก แต่พอโดนกิเลสต้มเท่านั้นอ่อนนิ่มเลย อ่อนเปียกจะภาวนาก็ไม่ได้ มันนึกหา แต่หมอนแหละ หมอนนะมันเสกคาถาไว้แล้ว มันเสกคาถา อือ-อือไว้ละ ไม่นานสัก ประเดี๋ยวเราก็ล้มตุมลงบนหมอน นั่นคือกิเลสมันกลุ่มคน ถ้าเรารู้แบบนี้ว่ากิเลสมัน กลุ่มคน เราก็ฝืนมันได้ ทำไมจะฝืนไม่ได้ พระพุทธเจ้าท่านเคยฝืนมานับครั้งไม่ถ้วน สลบ ไปถึงสามครั้งสามหน สลบจริงๆ นะ ทำไมเล่า? นั่นท่านต่อสู้กับกิเลส ไอ้เรานี้สลบก็ยังไม่ เคยสลบ ยิ่งครอกครอกล้มลงบนหมอนจะให้เห็นผลทันตายังไงโห ไป...ไปปฏิบัติ จะมัวมานั่งถาม” ท่านอาจารย์ไล่อีกครั้ง แต่ลูกศิษย์หัวเราะ ผู้เขียนเล่าให้เพื่อนๆ ที่ไปด้วยกันฟัง ว่า

“วันก่อนก็มากกราบเรียนถามท่านอาจารย์อย่างนี้แหละ จิตมันไม่ยอมลงตัวซึกที เวลาจะทำก็ไม่ค่อยมี ท่านอาจารย์ก็เลยดูว่า “รอให้มันตายเสียก่อนซิวะจะได้มีเวลา” สบายไป” ท่านอาจารย์หัวเราะเบาๆ บ่นขึ้นบ้าง

“ก็มันน่ารำคาญนี่หว่า ชี้แจงกันถึงขนาดนี้ ยังจะบอกว่าจิตจับไม่ถึง จับไม่ถึง ลงไม่ได้ซึกที เลยบอกว่าให้มันตายเสียก่อนซิวะ มันถึงจะถึงที”

“ที่จริงแล้ว ถ้าจะทำจริง ๆ ถึงเวลามันก็ทำได้ มันติด มันอยากจะนั่งสมาธิอยู่เรื่อย เพราะสบายดี” ผู้เขียนบอกเพื่อนๆ ท่านอาจารย์ยิ้มขึ้นอีกให้แน่ใจ

“ทำได้ซิทำไมจะทำไม่ได้ ทุกอย่างมันอยู่ที่หัวใจเราแหละ ถ้าเราไม่ยอมให้กิเลส มันกล่อมเสียอย่างเดียวหรือกล่อมเสียหลัสนิท ก็จะต้องทำได้” มีผู้เอ่ยถามขึ้นอีก

“ถ้าอย่างนี้แปลว่า ผู้ปฏิบัติไม่ได้ดังดิฉัน คงไม่มีพื้นทางนี้มาก่อนเลยตั้งแต่ชาติปางก่อนใช่ไหมคะ?”

“นั่นก็กิเลส เห็นไหมเรื่องของกิเลสมันสอนเราละ “ไม่มีพื้นมาก่อน” นี่มันก็กล่อมเราอีก ไม่มีพื้นมาก่อนเลยมันจะมากเกิดเป็นมนุษย์ได้อย่างไร พื้นที่จะมาเป็นมนุษย์นั้นต้องควรแก่ศีลแก่ธรรมมันต้องมี นี่ถ้าเราพูดว่า “เราไม่มีพื้นมาก่อนเลย” แสดงว่าเรานั้น ตำนานตัวเอง การตำหนิตัวเรานั้น กิเลสมันพาให้ต้องตำหนิ จะไม่ให้เราทำดี ปฏิบัติดีต่อตัวเรา พอว่าพื้นไม่มีแล้วจะให้ทำยังไง? ให้อยู่สบายๆ ดีกว่ารี? นั่นกิเลสบอกว่าดีกว่า ดีกว่ามันดียังไง? มีแต่คนตายแล้วเท่านั้นที่อยู่เฉยๆ ก็เราไม่ใช่คนตายนะ ดีก็ชอบ ชั่วก็เกลียด แต่เราไม่ทำตามความดี จะทำตามความชั่ว ทั้งๆ ที่เราไม่ชอบมัน จึงว่าเป็นเรื่องของกิเลส กล่อม และมันกล่อมเราตลอดเวลา

กิริยาของคนก็ดี ของสัตว์แต่ละตัวก็ดี มีแต่เรื่องของกิเลสแสดงอยู่ทั้งสิ้น ถ้าเราอยากจะรู้อะไรสิ่งเหล่านี้ให้เราเรียนวิชาของกิเลสและวิชาธรรมะให้จบสิ้น เอาซี ที่นั่นมันจะแสดงแเง้ไหนเป็นรู้หมด กิเลสตัวนี้ออกมารี ลูกกิเลสก็เคยฆ่ามันตายแล้ว หลานกิเลสก็เคยฆ่ามันตายแล้ว หลานกิเลสก็เคยฆ่ามันมาแล้ว พ่อแม่ของกิเลสก็เคยฆ่ามันตายหมด, โศครแซ่ของกิเลสก็ฆ่ามันแหลกมาแล้ว, เพราะฉะนั้นมันจะมาแสดงอะไรหลอกๆไม่ได้เลย

นั่น! ต้องอย่างนั้น! เข้าใจไหมล่ะ วิชาธรรมะที่เหนือกิเลสนั้นจะรู้กลมารยาที่มันแสดงออก
ทุกแง่ทุกมุม

ถ้าเราไม่เคยเรียนวิชาธรรมะมาเป็นเครื่องเทียบเคียง เป็นเครื่องวัดเครื่องตวง เป็น
คู่แข่งกันแล้ว เราจะไม่ทราบเลยว่ากิเลสกล่อมหัวใจคนได้ขนาดไหน ทั้งๆ ที่เราเห็นว่ามัน
เป็นสิ่งผิดหรือเห็นว่าเป็นสิ่งถูกต้องก็ตาม พอเอาวิชาธรรมะเข้าจับปั๊บ อ้อ-นี่เราจะรู้เลยว่า สิ่ง
นี้เป็นคุณ สิ่งนี้เป็นโทษ ทีนี้มันก็มีทางต่อสู้กันใช้ไหมล่ะ เท่านั้นแหละ เฮอ...จบเสียที ไป
เสียทีซิ เหนื่อยแล้ว” ท่านอาจารย์ไล่เป็นครั้งที่สาม ทุกคนลงกราบงามๆ พร้อมกันด้วย
ความเคารพอย่างสูง แล้วคลานถอยลงจากกุฏิอันแสนสงบและสะอาดด้วยความปีติเบิก
บาน

ผู้คนที่ไปกราบนมัสการ ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน นั้นมีมากมาย
หลายระดับ ท่านอาจารย์ได้ให้การต้อนรับตามฐานะอันควรแก่การสั่งสอน ตามขั้นตอน
ของธรรมอันเหมาะสมฐานะแต่ละบุคคล กับผู้ที่ไปหาจนคุ้นเคยกัน ท่านอาจารย์ก็จะพูด
ด้วยอย่างครุกับศิษย์ ดูบ้าง ชูบ้าง แล้วก็สอนด้วยความเมตตาและอารมณ์ขันแทรกไว้เสมอ
ธรรมที่ได้รับจากท่านอาจารย์พระมหาบัวจึงแจ่มแจ้งแจ่มใสเบิกบานโดยตลอด ท่านเรียก
สิ่งเหล่านี้ว่า เป็นเรื่องที่ “เราคุยกัน” มิใช่เทศนาดังที่มีพระแสดงตามวัดวาอารามหรือใน
เทศกาลสำคัญต่างๆ โดยปกติท่านอาจารย์จะเทศน์ ขณะที่ผู้คนมาชุมนุมกันมากๆ ที่วัด
หรือเทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งท่านจะเทศน์ในตอนค่ำ

แต่เนื่องจากพวกเรายู่กันคนละจังหวัด มีผู้คนที่ใหญ่และผู้น้อย กว่าจะพบ
รวมกันไปหาท่านอาจารย์ได้แต่ละครั้งก็ไม่ถนัดนัก เหตุนี้เมื่อเข้าไปกราบเยี่ยมท่าน จึงได้ฟัง
ธรรมจากท่านอาจารย์ทุกครั้งที่ได้พบ อยากถามอะไรก็ถามได้ ข้องใจอะไรก็ถามท่าน
อาจารย์ทันที คำถามต่างๆ ก็แตกต่างกันไปตามวัยและความรู้ทางธรรมของผู้ถาม ถ้อยคำ
ที่ถอดออกมาจากเทป จึงเป็นสารพัดเรื่องที่คุยกันจริงๆ จึงอาจจะมีถ้อยคำที่ไม่ค่อยสุภาพ
เรียบบร้อย มีทั้งโต้เถียงขัดแย้งกันบ้าง ซึ่งท่านอาจารย์จะดูเอาบ้าง เอ็ดเอาบ้าง แล้วท่านก็
ตอบและสอนด้วยเมตตาอันเต็มเปี่ยมไม่มีบกพร่องหรือติดขัดเลย สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์
มาก คำถามอันยืดยาวของลูกศิษย์บางครั้งจะได้รับคำตอบสั้นที่สุด แต่ได้เนื้อหาสาระ
บริบูรณ์เต็มเปี่ยมเสมอ ไม่มีข้อสงสัยหรือวิจิกิจฉาเหลือในหัวใจอีกต่อไป เพราะคำตอบ
ของท่านอาจารย์จะเปิดโลกให้คนตาพร่ามัวเห็นได้ทันที

“ท่านอาจารย์คะ มีผู้เข้าใจกันว่า การปฏิบัติสมถภาวนาอันเป็นทางไปสู่สภาวะ
ปรีติพพานในที่สุดนั้น เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นเฉพาะตัว มิได้ช่วยผู้คนหรือสังคมด้วยจริง
หรือไม่คะ” นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยหนึ่งกราบเรียนถาม ท่านอาจารย์ฟังแล้วก็ถามบ้าง

“ก็แล้วใครเล่าที่ช่วยคนอื่นได้ คนไหนกันที่ช่วยผู้อื่นได้มากที่สุด ยิ่งไปกว่าท่านที่ยัง
อยู่และปรีติพพานด้วยความบริสุทธิ์ เอ้า หามาชิจะได้มาค้ำกัน ในโลกทั้งสามนี้มีใครที่ทำ
ประโยชน์ได้มากที่สุดยิ่งกว่าท่านผู้ครองชั้นด้วยด้วยความบริสุทธิ์ และปรีติพพานไปแล้วด้วย
ความบริสุทธิ์ของท่าน?”

“ข้อนี้ ท่านอาจารย์คงจะหมายถึงพระพุทธเจ้า?”

“ก็หมายถึงผู้นิพพานนั้นแหละ ก่อนจะนิพพานท่านมีชั้นของท่านบริสุทธิ์”
ผู้เขียนฟังเข้าใจแล้วเลยก้มลงกราบขอบพระคุณท่าน

“เข้าใจแล้วหรือ?” เอาละนะ” ท่านหันมาสอนนักศึกษาที่พาไปต่อ

“ทีนี้มีผู้ใดเล่าที่อยู่ในโลกนี้ เอาในทั้งสามโลกเลยแหละ ไม่ต้องพูดถึงธรรมดาในโลก
มนุษย์ละ กามโลก รูปโลก อรูปโลก อรูปโลกก็ชั้นมหาพรหมนั้นไงละ มีผู้ใดที่ทำประโยชน์
ให้โลกได้รับความสมบูรณ์พูนผลมากยิ่งขึ้นกว่าผู้ทำให้บริสุทธิ์ ทำประโยชน์ให้แก่โลกด้วย
การแนะนำสั่งสอนให้พ้นทุกข์ ให้โลกร่มเย็นเป็นสุข จากนั้นท่านจึงนิพพาน แม้เมื่อยังไม่
นิพพานก็ยังเป็นเครื่องดึงดูดจิตใจชาวโลกมากมายนักแล้ว ก่อนที่ท่านจะนิพพานท่านทำ
ประโยชน์มากมายเพียงใดแล้ว และผู้สงสัยนั้นเล่าได้ทำประโยชน์ให้แก่โลกมากมายหรือไม่
นี่มันต่างกันตรงนี้ หาทางออกไม่ได้เลยละ” ท่านตอบให้รู้จักคิด ทุกคนนิ่ง ผู้เขียนกราบ
เรียนป้อนคำถามใหม่เข้าไปอีก

“มีพระองค์หนึ่งท่านสอนว่า การไปสู่แดนพระนิพพาน อันเป็นแดนสงบวิเศษนั้น
ไปได้เฉพาะพระผู้มีศีล ๒๒๗ ข้อเท่านั้น คนอื่นไม่มีทางไปได้ ทำให้สงสัยขึ้นมาว่า ในแดน
แห่งความหลุดพ้นที่ใครๆปรารถนานั้น ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์เลยหรือยังงั้น ตอนเข้ากรุงเทพฯ
ผ่านจังหวัดนครราชสีมา ได้แวะเข้าไปกราบเรียนถาม ท่านพระอาจารย์ชินวงศาจารย์ วัด
ป่าสาละวัน ท่านอธิบายว่า การจะไปสู่แดนพระนิพพานนั้น ไม่จำเป็นต้องมีศีล ๒๒๗

ตัวอย่างพระองค์แรก คือสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์มีศีลห้า บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ทุกประการก็เข้าสู่แดนนั้นได้ ส่วนศีล ๒๒๗ ข้อนั้น เป็นข้อห้ามที่บัญญัติขึ้นภายหลัง เมื่อมีพระสงฆ์สาวกไปทำความผิดต่างๆ กันขึ้น จึงมาขอทราบเรียนถามขอคำอธิบายจากท่านอาจารย์บ้าง ซึ่งอาจจะมึะอะไรแนะนำเพิ่มเติมอีก” ฟังคำถามอันยืดยาวแล้ว ท่านอาจารย์ก็ตอบทันที

“ก็ได้ แต่จะขยับขึ้นมาจากนั้นอีกนิดหนึ่งนะ คือขอให้ทำใจให้บริสุทธิ์เถิด แล้วไม่ว่าผู้หญิงผู้ชายก็นิพพานได้ทั้งนั้น เท่านั้นแหละ” ท่านตอบสั้นๆ ชัดเจนดีนัก แต่ยังมีผู้สงสัยอีกว่า

“แม้จะมีศีลไม่ถึง ๒๒๗ ข้อ”

“ศีลไม่ศีลไม่ว่า ลงได้มีใจบริสุทธิ์แล้วอยู่ที่นั่นหมด ไม่ว่าศีลว่าธรรมประเภทใด รวมอยู่ในจิตบริสุทธิ์นั้นหมด เข้าใจไหม นั่นละผู้ไปนิพพานได้จะต้องมีจิตอันบริสุทธิ์ จะมีศีลอะไรก็ตาม ถ้าจิตไม่บริสุทธิ์ก็ไปนิพพานไม่ได้ นั่นหลักตายตัวมีอย่างนั้น จำไว้ เพราะฉะนั้นนิพพานนั้นอยู่นอกโลกสมมุติแล้ว จิตที่บริสุทธิ์เท่านั้นเป็นสิ่งคู่ควรกับนอกโลกสมมุติ” ท่านตอบจบแล้วนิ่ง ไม่พูดอีก ผู้เขียนจึงหาเรื่องให้ท่านดู จะได้ฟังธรรมจากท่านอีกต่อไป

“เมื่อวานนี้วันพระ ก็ถือศีลแปดอย่างมั่นคงด้วยจิตบริสุทธิ์เต็มที่ แต่เกิดอุบัติเหตุขึ้น คือ นั่งภาวนากำลังจะสงบดี แต่ผลออกไปลูบแขนยุกติตมือมาหนึ่งตัว อะไรต่างๆ เลยฟังทั้งที่จิตบริสุทธิ์” ท่านหันมาดูล่า

“เฮ้ย-จิตบริสุทธิ์ของคนธรรมดาทั่วๆ ไปอย่างเรานี้เป็นอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่าจิตบริสุทธิ์ก็เพราะไม่ได้ทำผิดอะไร แต่จิตของพระอรหันต์ไม่มีกิเลสประเภทใดติดอยู่ในนั้นเลย นั่นมันต่างกันนั่นแล้ว จิตบริสุทธิ์นั้น ย่อมไม่มีกิเลสติดอยู่สักปรมาณูเหลืออยู่ในจิตนั้นเลย นั่นคือจิตที่บริสุทธิ์”

บรรดานักศึกษาที่เพิ่งสำเร็จปริญญา และต่างก็กำลังถกเถียงปัญหาเรื่องสอบเข้าทำงานในสถานที่ต่างๆ ได้กราบเรียนถามขึ้นว่า

“ท่านครับ ทำอย่างไรจึงจะไม่กลัวตาย” ท่านอาจารย์ตอบด้วยคำถามทันที

“ทำยังไงเราถึงกลัวตาย” ทุกคนหัวเราะทั้งที่ยังงง แต่ท่านอาจารย์คาดคั้นให้ตอบ

“เ้า ว่ามาซี”

“นั่นซีคะ ก็ของมันกลัว” นักศึกษาหญิงผู้หนึ่งตอบอย่างจนปัญญา ท่านอาจารย์ถามอีก

“ก็นั่นนะซี ถึงได้ถามว่าทำไมเราถึงกลัว เมื่อเราถามอาจารย์ว่า ทำอย่างไรถึงจะไม่กลัว ก็นั่นแล้วคือคำตอบ ทำไมถึงได้กลัว” ท่านสอนให้รู้จักใช้ปัญญา ผู้เขียนจึงกราบเรียนขยายคำถามให้นักศึกษาว่า

“คือเขาจะต้องเรียนให้รู้ว่า ความตายคืออะไร คือการเปลี่ยนของร่างกาย สังขาร เปลี่ยนชาติภพ อะไรเหล่านี้ เด็กๆ ไม่เข้าใจเห็นว่าความตายนั้นน่ากลัว สยดสยอง เป็นความทุกข์นักหนา” นักศึกษาหญิงคนหนึ่งได้ถามเสริมขึ้นว่า

“เช่นคำพูดที่มีอยู่ว่า การพรากจากสิ่งที่รักเป็นทุกข์ และความตายคือการพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก ทำให้เป็นทุกข์ ความทุกข์เป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจหม่นหมองคะ” ท่านอาจารย์นิ่ง แล้วในที่สุดก็ปรารภขึ้นกับผู้เขียนว่า

“คำว่าทุกข์ ทุกข์นั้นมีจริงเขาก็รู้อยู่นี้ละ แล้วทำไมจึงไม่รู้ว่าความทุกข์เป็นของดีหรือไม่ดี”

“เป็นของไม่ดี” ใครคนหนึ่งตอบขึ้นอย่างรวดเร็ว ท่านอาจารย์ไล่ถามต่อไปอีกว่า

“ถ้าเช่นนั้น ความทุกข์เป็นของไม่ดีใช่ไหม?” คำถามของท่านนั้นตอบได้หลายทาง เพื่อให้เข้าประเด็นที่ถาม ผู้เขียนจึงกราบเรียนเสริมว่า

“จะว่าไม่ดีเสียเลยไม่ได้ การที่เราพยายามทุกทางเพื่อให้พ้นทุกข์นั้นคือความดีของความทุกข์ เราทุกคนกลัวทุกข์จึงต้องพยายามศึกษาค้นคว้าให้เกิดปัญญาเพื่อแก้ไขความทุกข์ เพราะความทุกข์เป็นของจริงอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับความตายทุกคนต้องได้พบแน่” ท่านอาจารย์ฟังจบแล้วเริ่มอธิบายด้วยความเมตตา

“ก็นั่นละซิ ท่านจึงว่า ทุกข์ อริยสัจ คนเราเมื่อได้เห็นตามความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่า นั่นเป็นทุกข์ มันจึงเป็นทุกข์เพิ่มขึ้น แต่ถ้าเราได้ใช้ความทุกข์นั้นเป็นหินลับปัญญาแล้ว ปัญญาก็จะคมกล้า สามารถรู้ได้ในเรื่องของความทุกข์ แม้จะเคยกลัวตายมาด้วยกันก็ตาม สัตว์โลกไม่ว่าตัวไหนละ นอกจากสัตว์ที่มันตายแล้วเท่านั้น มันถึงจะไม่กลัวตาย ไข่ใหม่ละ ก็มันตายแล้ว เข้าใจไหม (ท่านอาจารย์สอนพลางหัวเราะ) มันกลัวตายด้วยกันทั้งนั้น ถ้ายังมีสติตั้งอยู่มันเป็นกลัวตายด้วยกันทั้งนั้น ออย่าว่าใครเลย เอ้า-อย่างหลวงตาบวนี้แหละ เคยกลัวตายมาแต่ไหนแต่ไร พอพูดถึงความตายเป็นสะดุดก็กั แต่มันคงเป็นอะไรถ้าเราพิจารณาอันหลังดูนะ ตั้งแต่เป็นฆราวาสมานะคุยะอะไรก็ได้เพลิตเพลินตีมาถึงความตายมันสะดุดทุกทีไป

ที่นี่พอหันมาปฏิบัติธรรม ความตายนั้นก็มี เรื่องของความตายนั้นก็มี มันปฏิบัติไป-ปฏิบัติไป เราก็ไม่ทราบว่ เราเข้าถึงความจริงหรือไม่ถึงความจริง เราจำได้แต่ว่า ทุกข์ อริยสัจ นั่นเป็นของจริง ทุกข์เป็นของจริงอันประเสริฐ เวลามันจนตรอกจนมุม มันก็หมุนตัวเข้ามาหาตรงนี้ เรื่องความทุกข์ ความทุกข์ที่อยู่ในชั้นของเรานั้นแหละ เฉพาะอย่างยิ่งเวลาเราต่อสู้กับทุกข์เวทนาด้วยการมองให้มันรู้ของจริงที่ว่า ทุกข์เป็นของจริง ทำไมมันมาอยู่กับเรา ค้นคว้าหาเรื่องของความทุกข์แยกออกไปให้ได้ ให้มันรู้ชัดว่า อันใดเป็นอะไรแล้ว ความทุกข์กับความกลัวมันก็ไม่เห็นมี และนอกจากไม่เห็นมีความกลัวแล้ว มันยังกล้าหาญต่อความตายอีกด้วย ออย่าว่าแต่ทุกข์ในขณะนี้เลย แม้แต่ทุกข์ในขณะที่จะตายมันจะเอาทุกข์หน้าไหนมาหลอกเรา ถ้าไม่เอาทุกข์หน้าของมันเป็นอยู่เวลานี้ สู้กันอยู่เวลานี้ รู้กันอยู่เวลานี้ไปหลอกเราเวลาข้างหน้าว่า มันตายแล้ว

เอ้า-อะไรตาย? ไล่กันไปซิจนกระทั่งถึงสิ่งที่มันตาย ที่เป็นดินก็เป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ มันเป็นของมันอยู่อย่างชัดเจน ก็ไม่เห็นมีอะไรตาย แล้วมันกลัวอะไร? จิตเล่า? เป็นผู้กลัวตายรี มาดูที่จิตซิจิตยิ่งสว่างกระจ่างแจ้ง จิตยิ่งมีความมองอาจกล้าหาญ หาความตายมาประจำจิตไม่มีเลย เอ๊ะ! แล้วมันกลัวทำไม? สุดท้าย มันก็ถึงขั้น ทุกข์ อริยสัจ ที่นี่มันจะไม่จริงไปได้อย่างไร ก็เหมือนกัน มรรคก็จริง นิโรธก็จริง ต่างอันต่างจริง แล้วสิ่งเหล่านี้มันก็เป็นเพียงสมมุติที่มีมาแต่ดั้งเดิม เรามาติดอยู่ที่นี่เฉยๆ ถ้าจิตแยกตัวออกไปจากสิ่งเหล่านี้แล้วจะมีอะไรตาย...แน่ะ เห็นไหม?

ท่านอาจารย์อธิบายอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เปิดโลกให้ดูทีเดียว ท่านมิให้ยึดติดในตัวตนสมมุติ นักศึกษาผู้หนึ่งถามขึ้นว่า

“ที่ว่ากลัวตายนี่นะครับ ไม่ใช่กลัวตาย แต่กลัวว่าเกิดมาแล้วยังทำหน้าที่ของตัวเองไม่ได้ครบ เช่นยังไม่เป็นลูกที่ดี ยังไม่ได้ทำหน้าที่ของมนุษย์ ยังไม่ได้ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น แล้วเกิดมตายเสียก่อนเช่นนี้ นี่เป็นเหตุให้ยังไม่อยากถึงความตายนั้น คิดว่าควรที่จะทำประโยชน์ต่างๆ เสียก่อน อย่างนี้จะถือว่าติดข้องอยู่ในกิเลสหรือเปล่าครับ?” ฟังคำถามนี้จบท่านอาจารย์ก็หัวเราะด้วยความเอ็นดูเด็ก ๆ

“มันจะไม่ติดยังงี้ ก็มันอยู่นั้นเห็น ๆ มันก็ยังอยากนั้น ยังไม่อยากตาย-ไม่อยากตายโดยเอาเหตุผลที่ดีขึ้นมาอ้าง, แล้วก็ร้องว่ายังไม่อยากตาย...” ทุก ๆ คนหัวเราะ

“อย่างนี้เรียกว่าโกหกตัวเองใช่ไหมครับ?” ผู้ถามถามต่อ

“เออ ก็นั่นแล้ว ที่สอนนี่สอนเรื่องจริงนี่หว่า เฮ้อ! เหนื่อย” ท่านอาจารย์ตอบสั้น ๆ แล้วหันไปที่กระตักน้ำ ศิษย์คนหนึ่งนำยามเข้าไปถวายกราบเรียนว่าเป็นยาที่ดีมาก ท่านอาจารย์รับของดู ๆ แล้วก็วางด้วยความไม่ยากขัดศรัทธาใคร เพราะท่านใช้ธรรมโอสถเท่านั้นรักษาตัวของท่านอยู่ตลอดเวลาแล้ว เมื่อพักจนเห็นว่าท่านหายเหนื่อยแล้ว หัวหน้าคณะได้กราบเรียนถามขึ้นว่า

“มีเพื่อนผมคนหนึ่งเคยมาทอดผ้าป่าที่นี่ แล้วติดใจวัดป่าบ้านตาดมาก เขาอยากจะมาพักเพื่อหัดภาวนา จะต้องทำอย่างไรบ้างครับ จะเป็นภาระแก่ทางวัดมากไหมครับผม?”

“เออ-อันนี้ตอบยากนะ เรื่องของคนมาหากัน มันก็ต้องมีการต้อนรับ อย่างเช่น เรามาหากันเวลานี้ ก็ต้อนรับกันด้วยคำพูดคำจา สงเคราะห์กันด้วยอรรถด้วยธรรม แล้วคนที่สงเคราะห์กันด้วยอะไรต่ออะไรที่เห็นว่าเป็นความเหมาะสมกับฐานะ ในสถานที่ และบุคคลผู้มาเกี่ยวข้องก็เพราะธรรมต่อกันนะ มันก็เป็นขั้นเป็นตอนของมันไป ถ้าหากจะพูดอย่างที่เราพูดอย่างนั้นถ่ายเดียว คิดอย่างนั้นถ่ายเดียวว่าจะเป็นภาระ ที่นี้ก็รับใครไม่ได้ คนนั้น ๆ ก็มาได้ แน่ะ-แล้วจะว่าไง?” ท่านอาจารย์หันมาถาม ผู้เขียนฟังแล้วก็ร้องว่า

“โอโฮ ท่านอาจารย์ตอบเฉียบขาดที่สุด แปลว่า ถ้าอย่างนั้นก็มาเถอะ” ท่านอาจารย์หัวเราะอารมณ์ดี

“แล้วจะให้เรายังไง เข้าใจไหมละ ถูกไหมที่ตอบนี่นะ” ท่านถาม

“เข้าใจคะ แปลว่า ท่านอาจารย์อนุญาตให้มาได้ ไม่ขัดข้อง” ผู้เขียนกราบเรียนตอบแปลให้เสร็จ

“เออ-เข้าใจหรือไม่ก็ตามละ พูดอย่างนี้เพราะเอาหลักความจริงมาพูดกันนี่” ทุกคนหัวเราะเบิกบานในความเมตตาของท่าน ผู้เขียนได้กราบเรียนถามธุระสำคัญเรื่องหนึ่งว่า

“มีเรื่องหนึ่งคะ ที่วัดป่าศรีวัน บ้านฝาง ต.หวายยาง จ.ขอนแก่น มีวิหารเล็กๆ อยู่หลังหนึ่ง มีพระประธานปางทรมานองค์ใหญ่อยู่ในนั้น ที่ฐานพระบรรจุอัฐิพระอาจารย์มั่นไว้ข้างหนึ่ง อัฐิพระอาจารย์สิงห์ไว้ข้างหนึ่ง เราได้ตั้งใจกันว่าจะนำอัฐิของท่านอาจารย์ทั้งสององค์นั้นออกมาให้คนได้กราบไหว้บูชา จะรื้อวิหารเก่าออกแล้วสร้างใหม่ให้กว้างกว่าเดิมพอเป็นที่ปฏิบัติภาวนาของผู้คนทั้งหลายได้ อยากจะมากกราบเรียนนิมนต์ท่านอาจารย์ไปเป็นประธาน เพื่อจะได้ดูแลให้พวกเราทำอะไรให้ถูกต้อง แต่จะมีให้เป็นภาระแก่ท่านอาจารย์เลยในเรื่องที่เราจะสร้างวิหารใหม่

ท่านอาจารย์ฟังแล้วยิ้ม พูดออกมาเบาๆ ให้ทุกคนได้ยินทั่วๆ กันว่า

“มันพูดอะไรออกมาละ มีแต่จะเอาเชือกมามัดคอทั้งนั้น”

“ไม่ได้มัดคะ” ผู้เขียนตอบเป็นการเถียงเสียงอ่อยๆ แต่ท่านอาจารย์หัวเราะรู้ทัน

“เออ ไม่ได้มัด พูดอะไรธรรมดาอย่างโลกเขาพูดกันไม่ยอมพูด ถ้าไม่ได้มัดคอคนแล้วมันอยู่ไม่สบายอย่างนั้นหรือ ทื่อ?” ทุกคนหัวเราะครืน “นี่นะ พอมันอ้าปากพูดก็ดึงเชือกออกมาอยู่ในมือพร้อมเลย ก็เราเป็นคนไม่ใช่ควายจะได้คอยแต่กัณฑ์หญ้าเรื่อยไป ไร่นี่มัดคอเรื่อยเลยละ” ท่านอาจารย์ว่าแล้วหัวเราะขันๆ

“คืออยากจะกราบเรียนถามว่า ท่านอาจารย์จะขัดข้องไหมคะถ้าจะไปวัดป่าศิรีวัน หรือจะปล่อยให้พวกเราทำกันเอง?” ผู้เขียนถามย้ำ ท่านอาจารย์บอกว่า

“ไม่ตอบเลย-คำนี้ ชี้แจงตอบ เพราะตอบแล้วจะมัดคอเรา เราจึงไม่ตอบ เราไม่ อยากโดนมัดคอ” พูดแล้วท่านอาจารย์ก็หัวเราะเพราะรู้ทัน ผู้เขียนจึงกราบเรียนรวบรัดว่า

“ถ้าอย่างนั้นก็ต้องถือว่า ไม่ตอบเป็นการยอมรับ ถึงเวลาก็มารับท่านอาจารย์ไป เลย”

“อ้าว-นั่นก็มัดอีก เป็นเปลาะที่สอง เราจึงไม่ตอบ” ท่านพูดยิ้มๆ ผู้เขียนกราบ เรียนว่า

“ท่านอาจารย์บุญเพ็งไม่ว่าอย่างนั้น ท่านให้มากกราบเรียนขอให้ท่านอาจารย์เป็น ประธานงานนี้เลย ดิฉันตอบว่าไม่เอาละเดี๋ยวท่านอาจารย์ไล่ลงจากกุฏิไม่ทัน” ทุกคน หัวเราะแจ่มใสเป็นอันรู้กันว่าจะไม่ไปรบกวนท่าน

“เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนก่อนนี้ก็ไป ไปขอนแก่นนะ ลูกหลานเขานิมนต์ไป เขาเคยบวช อยู่ที่นี้ พอเสร็จธุระก็เลยไปนอนพักที่วัดท่านบุญเพ็ง วัดป่าวิเวกธรรมนะ จนบ่ายถึงได้ กลับมาอุดรนี้” ท่านเล่าให้ฟัง ลูกศิษย์เอะอะขึ้น

“ถ้าเช่นนั้นกลับไปนี้ ต้องต่อว่าท่านอาจารย์บุญเพ็งที่ไม่ยอมบอกให้ว่าท่านอาจารย์ ไปขอนแก่น”

“จะไปต่อว่าท่านได้ยังไงเล่า ก็เราบังคับนี้ว่าไม่ให้บอกใคร เราจะไปหาความ สงบไม่ได้ไปหาความยุ่งนี่นะ” ท่านว่าลูกศิษย์เป็นตัวยุ่ง ซึ่งคงจะยุ่งจริงๆ ของท่าน

“ทราบว่ เดือนมกราคมจะเปิดพิพิธภัณฑ์ พระอาจารย์ฝั้นหรือครับ” หัวหน้าคณะ ถามขึ้น

“ในวันที่ ๙ พระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จทรงบรรจุอัฐิพระอาจารย์ฝั้น เราก็ต้องดูแล รั้วใหม่เอาจริง ๆ เข้าตักไปตั้งสิบกก้าน ตัวเลขจริง ๆ นั้นสิบห้าก้านเก้าแสน ทำไปทำมาก็สิบกก้าน

“เห็นว่าจะต้องตั้งมูลนิธิไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อเก็บดอกผลไว้ซ่อมบำรุงรักษามิใช่หรือคะ?” ผู้เขียนถามท่าน

“นั่นแหละ รวมหมดเลย รวมทั้งซื้อที่เพิ่ม ทั้งมูลนิธิด้วยสิบกก้านพอดี” ท่านอาจารย์ตอบ ทุกคนได้ฟังตัวเลขแล้วก็ถอนใจด้วยความรู้สึกทั้งเหนื่อยและอัศจรรย์ในบารมีของท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ที่ผู้คนเคารพศรัทธาในองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง อีสานแห่งแล้งน้ำ แต่ไม่เคยแล้งน้ำใจ และศรัทธาอันมั่นคงต่อพระศาสนา มีพระสาวกสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นพระสุปฏิปันโนสมบูรณ์ไม่มีที่ติ และอีสานมีความงดงามแห่งสีผ้ากาสาวพัสดุอันอร่ามเป็นอย่างยิ่ง ยากที่จะหาที่ใดมาเทียบได้ ผู้คนที่ว่าอดอยากยากจนในถิ่นทุรกันดารแห่งที่ราบสูงนี้ เต็มเปี่ยมในการเจริญรอยตามบาทพระศาสดา พระอริยสงฆ์ทุกองค์มีมากมายด้วยความเป็นผู้ทรหดอดทนเป็นยอดเยี่ยม เพราะภูมิประเทศดินฟ้าอากาศเป็นเช่นนั้นแวดล้อมให้นักบวชทุกองค์แกร่งกล้าในการปฏิบัติ ประกอบกับผู้คนในภาคนี้เป็นคนทรหดอดทนนัก มิได้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในดินฟ้าอากาศที่ตนอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม จึงมิได้เดือดร้อนรำคาญ ไม่ว่าจะหนาวจัดร้อนจัด เขายังยิ้มแย้มแจ่มใส เห็นเป็นธรรมดาโลก

ผู้คนในภาคอีสานจึงเป็นคนที่มีความอดทน เป็นกวี เป็นนักปรัชญาด้วย ด้วยมีธรรมแห่งพระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกเป็นแกนนำ แสงธรรมเรืองรองสว่างไสวมั่นคงอยู่ที่นั่น ที่ภาคอีสานมานับนานนัก เราจึงไม่แปลกใจที่ได้กราบพระธาตุพนมอันงามตระหง่าน ได้เห็นพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์ฝั้น ภูริทัตตเถระ งดงามแบบอีสาน คือ แข็งแรงสง่าและสงบ พิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ที่สวยแปลก มีความหมายทุกชั้นตอน ที่ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นองค์ประธาน ผู้คนได้ร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งใกล้ไกล เราได้ประจักษ์แจ้งในความศรัทธาของผู้คนในภาคนี้ที่มีต่อพระศาสนา ต่อองค์พระอาจารย์ฝั้นและต่อองค์ประธานคือ ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนอดถามตามประสาคนปากอยู่ไม่สุขไม่ได้ว่า

“เสร็จงานนี้แล้ว ท่านอาจารย์จะต้องสร้างอะไรให้ใครอีกล่ะคะ?” ท่านเลยหันมาเอ็ดเอว่า

“ถามอะไรใครจะไปตอบได้ ไม่รู้ว่ะ เอาละนะ จะให้พระละ “ยะธา วาริวะหา...” ท่านอาจารย์ให้พรซ้ำๆ ชัดถ้อยชัดคำ มิได้สวดยืดยาว ให้พรด้วยสติอันแน่วแน่มั่นคง ชัดเจนจนจบทุกถ้อยคำ ผู้รับพรทุกคนมีความอิมเอิบปิติ มีพลังอันแน่วแน่มั่นในการปฏิบัติดี ประพฤติชอบ ด้วยความเมตตาที่ท่านอาจารย์มอบให้แก่ท่านทั่วหมั่น ทุกคนได้รับพลังแห่งเมตตาที่แน่วแน่มั่นไว้กับตัวอย่างเต็มที่ เรากราบลาออกมาด้วยความมั่นใจในความดีงามที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง และอดที่จะกระซิบบอกกันไม่ได้เลยว่า ไม่เคยฟังพระองค์ไหนให้พรได้ไพเราะ ชัดเจน หนักแน่น บริบูรณ์เต็มเปี่ยมเท่าท่านอาจารย์พระมหาบัวเลย สาธุ สิ่งนี้คือความจริงแท้แน่นอน มิใช่ความหลงของพวกเราเลยแม้แต่น้อย

ผู้ที่มีความทุกข์ ครองกายครองใจทั้งหลาย ได้ไฝหะธรรมะจากพระพุทธองค์เป็นเครื่องชำระล้างให้จิตใจทุเลาความเร้าร้อนลงได้ ด้วยพระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติดีประพฤติดชอบ เป็นผู้แนะนำสั่งสอนให้รู้จักแก้ที่ต้นเหตุ ให้ดูที่จิตของตัวเองอันทุนทุรายไร้สาระ ให้แก้ไขสงบระงับได้ ให้อ่านนั่นคือเหตุ นี่คือผล นั่นคือกิเลส และให้ปล่อยวาง เลิกยึดถือในที่สุด ซึ่งจะทำให้เบาทั้งกายและใจลงได้ ท่านอาจารย์แบน แห่งวัดดอยธรรมเจดีย์ สกลนคร เคยสอนผู้มีความทุกข์ทั่วหมั่นหัวเอาตัวไม่รอด และได้บุกบั่นเข้าไปหา ท่านได้สอนไว้ดังนี้

“ผู้ใดที่คิดว่าเกิดมาแล้วจะต้องมีความสุข อย่างนั้นอย่างนี้ คนผู้นั้นจะต้องผิดหวังอย่างที่สุด เพราะความจริงแล้ว ในโลกนี้เขาไม่มีความสุขให้แก่ใครเลย จึงให้ปล่อยปลดปล่อยเครื่องรกรุงรังในหัวใจเสียให้หมด ปล่อยเสีย วางเสีย จะได้เบาสบายขึ้นบ้าง” “เครื่องรกรุงรัง” ที่ท่านว่าก็คือกิเลสทั้งหลาย มีมากมายหลายทัพ ทัพใหญ่ๆ สามทัพคือ โลก โกรธ หลง ซึ่งเราทั้งหลายพ่ายแพ้มันมาโดยตลอด

ด้วยเหตุนี้ ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด อุดรธานี ซึ่งอยู่ใกล้กับพวกเรามากที่สุด จึงต้องเหน็ดเหนื่อยในการตอบปัญหา แก้ปัญหา ทั้งทางโลกทางธรรม ท่านต้องผจญกับกิเลส อันมีสามทัพใหญ่ๆ จากพวกเราทุกคน ที่ต่างก็ระดมคำถามเข้าไปหาท่าน ให้ท่านช่วยเหลือแก้ไข โดยที่ท่านมิได้รังเกียจคนจนตรอกเหล่านี้ คำถามอันเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น คำถามเป็นเหมือนสิ่งปฏิบูล ซึ่งท่านอาจารย์

จะใช้ธรรมะชะล้างให้ทันทีเหมือนล้างภาชนะ สิ่งใดล้างง่าย ท่านอาจารย์ก็เหนี่ยวน้อย สิ่งใดล้างยาก ท่านก็ต้องลงทั้งกาบมะพร้าว ฝอยเหล็ก ชัดดูให้สะอาดจนได้ คำถามทุกคำและคำตอบของท่านอาจารย์ทุกคำ จึงมีลักษณะหนักเบาแตกต่างกันไปตามสติปัญญาของผู้ถาม แต่คำตอบอันเนียบขาด คมกริบ ลึกซึ้งของท่านอาจารย์เป็นประโยชน์แก่ผู้คนทุกชั้น

ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ทั้งหมด บางคำถามดูเด็ดเหมือนกำร้าว แต่เต็มไปด้วยความเคารพศรัทธาอย่างยิ่งต่อองค์ท่านอาจารย์ ท่านจึงตอบทุกครั้ง เพราะท่านรู้เข้าใจดีว่าพวกเราผู้ถามทั้งหลายโดนความทุกข์มันพัดเอาเสียจนบอบช้ำ บ้าเลือดไปตาม ๆ กัน ท่านจึงใช้ความเย็นแห่งธรรมะแก้ไขให้ สอนไป ดูไป และไม่ว่าท่านอาจารย์จะสอนในลักษณะใด ก็อยู่บนพื้นฐานแห่งความเมตตาอันบริสุทธิ์สูงส่งของท่านอาจารย์ ที่มีต่อเพื่อนร่วมทุกข์ที่ยังวนเวียนแหวกว่ายในวัฏฏะ ซึ่งท่านได้พยายามดึงขึ้นมาหลุดขึ้นมาใช้ธรรมะชะล้าง ธรรมที่พระบรมศาสดาทรงแสดงไว้นับเป็นเวลาสองพันกว่าปี ยืนยงคงอยู่ได้ด้วยความสามารถของพระสงฆ์สาวก ผู้ปฏิบัติตามรอยพระบาทพระศาสดามีให้คลาดเคลื่อนไปได้ เราทุกคนจึงถือเป็นบุญนักที่ได้มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งทางใจ ให้พอดำรงชีวิตรอดปากเหยี่ยวปากกามาได้จนทุกวันนี้...จนกว่าจะสิ้นสังขาร

“สงฆ์ สรรณ คจฺฉามิ” พระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบจึงเป็นที่พึ่งเป็นพึ่งตายได้จริง ๆ ดังนี้